

Slavnost děkuvzdání.

Krabice poslední záchrany – svobodný statek.

Komunitou podporované zemědělství

aneb „krabice poslední záchrany jinak“

Jistě si většina z nás vybavuje starou dobrou kápézetku z románů Jaroslava Foglara. V moderním světě je asi nejrozšířenější krabice poslední a možná i první záchrany nabitý smartphone v kapse. Zkrátka vše, co potřebujete k přežití na jednom místě, ačkoliv oheň s ním zřejmě jen tak nerozděláte. Ale co takhle na chvíli uvažovat jinak?

Všude slyšíme o současném úpadku civilizace a jejích hodnot, znečištění planety, odcizování a všudypřítomném materialismu, ze kterého není úniku. Přesto, nebo právě proto, můžeme současně být svědky obdivuhodných projevů lidskosti a svobody lidského ducha, kdy jsou popřeny všechny zákony dnešní materialisticky založené společnosti, od níž se ovšem nedistančují. Naopak jí trpělivě proměňují zevnitř.

Důkazem je u nás rychle rostoucí **hnutí komunitou podporovaného zemědělství**. Jeho vznik se datuje do druhé poloviny 80. let minulého století, i když podobné snahy můžeme pozorovat už v 60. letech v Japonsku, kdy se městské ženy vzbouřily proti vládou nařízené industrializaci a chemizaci zemědělství a s malými lokálními farmáři společně založili alternativní potravinový systém

zvaný teikei, přeloženo jako spolenectví nebo spolupráce. V USA, kde ekologické ani biodynamické zemědělství nebylo v té době v antroposofických kruzích kolem waldorfských škol žádnou novinkou, se tehdy spojil evropský duch s americkým tahem na branku.

SKROMNÉ ZAČÁTKY

Na začátku byla americká farmářka Robyn Van En, která chtěla pěstovat pro lidi z okolí, jež má šanci i osobně potkat. A místní komunita zase chtěla výpěstky a produkty pěstované a vyráběné jim blízkým způsobem v místě, kde sami žijí. Vyjádřeno ekonomickým jazykem – nabídka se potkala s poptávkou. A tak vznikla první Community Supported Agriculture (zkratka CSA, česky KPZ).

Otázkou bylo, jak začít, aby počáteční investice nebyla překážkou vzniku. V zemědělství je totiž potřeba zhruba

dvě třetiny ročních nákladů vynaložit ještě před začátkem sezony, tedy v době, kdy ještě zdaleka nejsou žádné příjmy, které by je mohly pokrýt. Sadba a osivo, stroje a nástroje, případně zajištění půdy, dobytka, stavení a podobně. Pro jednoho člověka je toho pořádný ranec. Co když se ale komunita za svého farmáře postaví, přestane ho vnímat jako podnikatele a dodavatele zboží, ale jako správce, vyslance, svého zástupce, který se pro ně stará o to nejcennější – o Zemi, na které žijeme? Jakmile si totiž člověk uvědomí, že nejde o obchod, o práci, a vlastně ani o jídlo, ale hlavně o způsob, kterým pečujeme o Zemi, která nám dává život, začne se na celou oblast nazývanou jako zemědělství dívat úplně jinými očima.

KDE SE ZAPOJIT

Od 80. let se CSA rozvinula jak do různých forem, tak do různých částí světa. A Česká republika už našťestí patří mezi ně. Zapojit se tak můžete do KPZ v Ostravě, Brně i v Praze, kde je základna „kápézetkářů“ největší. Svoji úrodu zde pro deset různě lokalizovaných odběrných skupin rozváží i Svobodný statek na soutoku, jenž má k biodynamickému pozadí CSA velmi blízko a sám o sobě už funguje na komunitních principech. Lidé tak mají možnost zapojit se třeba v pražských Kobylisích,

Modřanech nebo na Letné, kde funguje i přílehlá komunitní zahrada.

Ačkoli rozjezd tohoto způsobu sdílení úrody byl zdlouhavý a na začátku byla jen jedna skupina na pražských Petřinách, v další sezoně už o zájemce neměl statek nouzi. Jako u většiny českých farem, ani zde se nejedná čistě o farmu CSA, tedy že jsou využívány i jiné způsoby odbytu jako klasický maloobchod a velkoobchod. A tak rozhodnutí zapojit se do CSA nebyl existenční, ale spíše idealistický.

„Nejde nám v první řadě o to, mít zaplacené náklady na rok dopředu, ale přiblížit lidem z města život a kulturní krajinu tak, jak ji mám možnost zažívat i já jako někdo, kdo se o ni každý den stará,“ říká Jaroslav Lenhart, zahradník na Svobodném statku, jehož osobním cílem je pomoci lidem znovuvytvořit vztah k Zemi. Jedním z principů CSA je totiž i fyzická přítomnost členů na místě, kde se pěstuje. „Vztah k člověku se tvoří postupně, chce

na jejich stůl, dokážou patřičně ocenit, protože rozdíl je opravdu znát.

EKONOMICKÁ UDRŽITELNOST

Biodynamický přístup umožňuje léčit jak Zemi, tak lidi, kteří na ní pracují. Stroje jsou zde brány jako nutný kompromis nutný pro ekonomickou udržitelnost, nikoli za kýžený způsob péče o krajinu. Několikatunový kolos plný jedovatých kapalin, přehlušující zpěv ptáků, se totiž s prací lidských rukou, písní a zájmem o každou jednu rostlinu nedá porovnávat. Kromě toho se zde v rámci své terapie mají možnost na skutečně práci podílet lidé se speciálními potřebami, což je dalším ozdravně působícím principem, který může v CSA hrát roli.

Lidský rozměr je v CSA základním stavebním kamenem. Z letošního celorepublikového setkání KPZ konaného právě na Svobodném statku vzešla zpráva jasná; komunita fungující uvnitř, s farmářem

Užitečné odkazy

- kpzinfo.cz
- kom-pot.cz
- svobodny-statek.cz
- adresarfarmaru.cz
- zkuchynka.cz

v podobě, které jsou u nás běžné, se zde pěstuje takovým způsobem, aby úroda členy opravdu užívala.

Dobrým projektem v Praze je i Potravinová komunita Praha 8, která provozuje jednak komunitní zahrada Kuchyňka, tak i KPZ s výdejním místem v Našem dvoře v Kobylicích a zeleninou ze Svobodného statku. Jedním z realizátorů je průkopník CSA v Česku Honza Valeška, který se tomuto tématu aktivně věnuje už od roku 2009, kdy pomohl založit první KPZ, u nás s názvem Podporujeme svého sedláka na Toulcově dvoře, a to ve spolupráci se zemědělcem Karlem Tachecím.

JDE O PŘEŽITÍ

Podle výzkumů je konvenční zemědělství důvodem, proč se každoročně ztrácí až centimetr ornice z orné půdy, kterou biodynamické zemědělství naopak obnovuje, ovšem proces je neporovnatelně pomalejší. Vypěstovat takovou mrkev totiž není jako vyrobit pračku. Místo sestavení několika komponentů na výrobní lince pracujete s živou substancí – se zemí, vodou, vzduchem, teplem i samotným semínkem, ukrývajícími potenciál nového života, jehož vzklíčení je vždy malým zázrakem, žádnou samozřejmostí.

V Drážďanech už dvacet let funguje síť družstevních prodejen pod názvem VG Dresden a u nás se na takovém projektu začíná pomalu pracovat. Myšlenka je v zásadě stejná jako podstata CSA, jen rozšířená i na další potraviny a výrobky. Důvěra se totiž nevytvorí přes nápisy, jako farmářské, domácí, přírodní, babiččiny, dosadte si jakékoli rádoby poctivé slovo, nýbrž přes osobní kontakt a vztahy mezi lidmi. Pokud důvěřujete svému farmáři, byli jste se podívat na jeho hospodářství a čas od času mu i jedete pomoci a blíže poznat, jak vše funguje, abyste později i lépe chápali, proč jsou věci, tak jak jsou, pak pro vás zemědělství přestane být výrobou, ale začne konečně být tím, čím opravdu je. Péčí. O Zemi a o všechny bytosti, které na ní žijí. A podílet se na takovém projektu je přece krásné.

Michaela KŘIVKOVÁ

Nachystaná zelenina pro závoz.

to čas, a to je také to jediné, co tomu druhému můžete dát. A se Zemí je to úplně stejné, jediné díky své práci a přítomnosti v daném zemědělském organismu máte možnost ho opravdu poznat,“ dodává Jaroslav Lenhart.

Zajímavým rozuzlením letošní sezony se ukázal fakt, že ačkoli důvody pro zapojení do KPZ pro statek nebyl nutností, z důvodu nestálosti českého trhu s biopotraviny se tento krok ukázal jako existenčně důležitý. Po odřeknutí předjednaných odběrů několika tun zeleniny, která už v té době rostla na poli, by ji nebylo možné jiným způsobem využít. Díky KPZ se týdně dá rozvézt i 250 kapust mezi lidi, kteří jsou ochotni si ji dát třeba jako karbanátek k obědu. A kvalitu plodin, které se tímto způsobem dostávají

i se Zemí. Jedním ze způsobů, jak takovou KPZ založit, je začít od komunity: od sousedů, přátel, kolegů. Pak už jen musíte najít hospodářství, se kterým byste se mohli spojit. S tím vám může pomoci server provozovaný Hnutím DUHA ve spolupráci s PRO-BIO Ligou adresarfarmaru.cz. Nově si můžete stáhnout i aplikaci a být tak v obraze kdekoli. Na mapě České republiky si tam totiž lze najít nejbližší farmu, odběrné místo pro bedýnky, výdejní místo nebo farmáře, který má pro KPZ volnou kapacitu. Další možností je pak udělat to jako na produkční zahradě KomPot ve Středoklukách. Pokud máte to štěstí a někdo z vašeho okolí disponuje volnou ornou půdou, stačí najít šikovného zahradníka a o víkendech vypomáhat na poli. Na rozdíl od komunitních zahrad